

Minska den ofrivilliga ensamheten bland äldre!

Motion till kommunfullmäktige 2018 08 02

Enligt SCB bor var tredje äldre (eller *årsrik*) ensam. När denna ensamhet blir ofrivillig har vi ett stort problem. En sammanställning av 148 olika forskningsstudier visar att ofrivillig ensamhet skadar hälsan lika mycket som rökning och fetma. Sammanställningen av studier pekar också på att ett större socialt nätverk kan halvera risken för förtida död. Multisjuka patienter är dessutom ensammare än andra; det tycks finnas en ond cirkel mellan social isolering och sjukdom som förstärker varandra.

Genom bra boende med plats i särskilt boende när tryggheten så kräver, med geriatrisk kompetens inom vård och omsorg samt med hjälp av ideella krafter kan samhället ge förutsättningar att undvika social isolering. Liberalerna driver fler äldreboendeplatser via kommunens budgetarbete och i den s k boendep planen liksom geriatrisk kompetens via landstinget. Här läggs därför fokus på andra områden i sex konkreta förslag.

1. Måltidsvänner som ökar matglädjen!

Måltiden kan vara en av få guldstunder i de äldres vardag. Att satsa på bra mat och goda måltidssituationer så att de åsrika får matlust och äter är en av de viktigaste förebyggande åtgärderna. Det minskar risken för undernäring, minskar risken för fall, minskar ensamhet och ökar tryggheten.

I kommuner som Kävlinge, Norrköping och Ängelholm besöker volontärer äldre som vill ha sällskap vid måltiderna. Varje vecka görs ett besök i en närbelägen seniorrestaurang där också sociala aktiviteter förekommer. Genom måltidsvännen kommer den ensamma åsrike på så vis i kontakt med fler och gör det på så vis enklare att bryta isoleringen. Den äldre som inte orkar ta sig till seniorrestaurangen får i stället äta hemma med sin måltidsvän.

I en utvärdering från Kävlinge kommun visas att den äldre ser fram emot träffarna under hela veckan och även måltidsvännen är positiv eftersom de bäge har så mycket att prata om. Svårigheter man stött på är om det är svårt dementa som vill ha måltidsvän eftersom det är problematiskt att få någon frivillig till uppdraget; frivilliga känner stor osäkerhet i bemötande av demens. Eftersom hela uppdraget bygger på just frivillighet kan det vara svårt att erbjuda dessa seniorer en måltidsvän.

2. Måltidsservice som stärker egenmakt!

Det är då viktigt att den äldre kan välja den mat som hen önskar. Viktigt är också det faktum att aptiten lockas fram när maten i ökad utsträckning lagas till på plats. Liberalerna vill därför runt om i landet införa en *laga mat-garanti* i hemtjänsten som innebär att äldre ska kunna få hemlagad mat om de själva så önskar.

Måltidsservice tillämpas i en del kommuner. Den innebär ökad egenmakt för den äldre som bor hemma, minskad isolering och med målet är att skapa en fungerande helhetslösning för den enskilde. Modellen innebär hjälp med en eller flera delar kring måltiden, t ex planering av måltider så att den blir näringsrik och aptitlig, matlagning i hemmet alternativt att hämta mat från restaurang/catering.

3. Färdtjänst för alla över 85 år!

För att få färdtjänst beviljad krävs dels ansökan och dels behandling av densamma i form av utredning, beslut och eventuella överklaganden. Det blir en hel del administrativt arbete kring färdtjänsten. För den äldre personen, som dessutom kan sakna anhöriga på nära håll, kan ansökningsprocessen i sig bli ett svårt hinder att komma över. Resultatet blir en större grad av isolering än vad som behövt bli fallet.

För att underlätta för den enskilde individen, och även minska administrationen i kommunen, bör alla årsrika som fyllt 85 år och önskar det utan utredning få 30 enkelresor med färdtjänst per år i en form av "klippkort". Självklart ska nuvarande reglemente kring taxa, hur beställningen görs och resan genomförs gälla.

4. Genomför seniorkollo!

Flera kommuner genomför, ofta tillsammans med pensionärsorganisationer, sommarkollo riktade till ensamstående personer över 65 år. Kollodeltagaren väljer själv vilka aktiviteter hon/han deltar i, men ledare organiserar dagsprogram med olika aktiviteter. Syftet är att bryta ensamhet, umgås med nya vänner och skaffa ett större socialt nätverk.

5. Kontaktklass till äldreboenden!

Alla äldreboenden (seniorboenden, trygghetsboenden och särskilda boenden) kan med fördel samarbeta med en närbelägen förskola eller skola. Via en kontaktklass får äldre möjlighet att dela erfarenheter och glädje med barn, vilket minskar isolering. Barn och elever får träffa årsrika, vilket fördjupar deras kunskaper och berikar undervisningen.

6. Äldreombudsman

Liberalerna har flera gånger motionerat för en äldreombudsman i Skellefteå kommun.

Många äldre är helt beroende av den omvårdnad som kommunen ger dem eftersom deras anhöriga är långt borta eller därför att nära anhöriga saknas. Det kan då kännas besvärande för både de äldre som deras anhöriga att framföra klagomål till den chef / personal som ska sköta vården. Beroendeförhållandet riskerar leda till att individer känner sig utelämnade när de inte har någon neutral instans att vända sig till.

En sådan oberoende instans kan en äldreombudsman i Skellefteå kommun bli dit den enskilde äldre och hennes/hans anhöriga kan vända sig för råd, stöd och kontakter. Äldreombudsmannen kan förutom att fungera som vägledare till medarbetare, politiker och tjänstemän också ha utvärderande funktioner och själv genomföra granskningar.

Som liberaler vill vi maximera varje människas frihet att forma sitt liv så länge det inte inkräktar på någon annans frihet. Den rätten gäller hela livet igenom. Vi ska bli bemötta utifrån de individer vi är, inte utifrån vilket år vi är födda. Att öka äldre medmänniskors självständighet och egenmakt är därför en central uppgift i socialliberal äldrepolitik.

Med anledning av detta föreslår vi att fullmäktige beslutar

1. Inleda verksamhet liknande *Måltidsvänner*, där äldre som så önskar får besök av volontär kring måltider.
2. Öka äldres egenmakt, bryta isolering och ta strid mot undernäring genom att införa modellen *måltidsservice*.
3. Alla kommuninvånare som fyllt 85 år och så önskar beviljas *färdtjänst* enligt gällande reglemente med 30 enkelresor med färdtjänst per år.
4. Uppdra till socialnämnden att tillsammans med penionärsorganisationer pröva idén med *seniorkollo*.
5. Uppdra till socialnämnden samt för- och grundskolenämnden att ta fram checklista och aktiviteter för *kontaktklasser* till äldreboenden.
6. En oberoende instans som *äldreombudsman* inrättas i Skellefteå kommun enligt vad som beskrivs i motionen.

Liberalernas fullmäktige-grupp i Skellefteå genom

Lars Åhman